

הרב יאיר שחור

רב הישוב מעלה לבונה

ראש הישיבה - מכלול

הבנת המציאות עליה מדברת הגמרא ככלי הכרחי להבנת הסוגיא

המשנה והגמרא נכתבו לפני אלפי שנים, בזמן שמציאות החיים הייתה שונה בתכלית, מהמציאות של החיים כיום. ודאי שזאת התורה לא תהא מוחלפת בדור מן הדורות, והעקרונות ההלכתיים של כל סוגיא וסוגיא הם נצחיים, מכל מקום, הגמרא עוסקת בשאלות החיים כפי שהיו בימים קדמונים. עלינו לדעת ולהכיר את מציאות החיים כפי שהייתה באותם ימים. זאת כדי להבין טוב יותר את דברי המשנה והגמרא. עלינו להכיר את הרקע המעשי העומד מאחורי אותם סוגיות. בלי זה, הבנתנו תהיה תלושה ולא אמיתית, ולעתים אף מוטעית. להלן נסקור מספר דוגמאות, בהם נראה שללא הכרת המציאות, דברי הגמרא לא יהיו מובנים.

1. סוגיית פירות שהרקבו

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף לח עמוד א

המפקיד פירות אצל חברו, אפילו הן אבודין - לא יגע בהן. רבן שמעון בן גמליאל אומר: מוכרן בפני בית דין, מפני שהוא כמשיב אבידה לבעלים.

גמרא. מאי טעמא? אמר רב כהנא: אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבים של חכירו.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מחלוקת בכדי חסרונן, אבל יותר מכדי חסרונן - דברי הכל מוכרן בבית דין.

הנה יש לדון, על מה מדברת המשנה? אם מדובר על פירות, כגון תפוחים, שמרקיבין בגלל הזמן הרב שעובר מרגע ההפקדה, לא נוכל להבין את סברת רשב"ג! הרי זו בעצם אבידה מדעת. הבעלים של הפירות יודע, שככל שעובר הזמן, התפוחים כולם ירקבו. אם הוא החליט לזנוח את פירותיו ולא לבוא לקחתם, הרי זו אבידה מדעת ומדוע השומר צריך לטרוח למכרן בבית דין? אדרבה, יקח את הפירות לעצמו לפני שיאבדו כליל, משום שהבעלים זנח והפקיד את פירותיו.

כמו כן לא מובן מה שאומר רבה בר בר חנה בשם רבי יוחנן שהמחלוקת בין חכמים לרשב"ג היא בכדי חסרונן, כלומר שהתקלקלו פירות באחוז מסוים מכלל הפירות, שהם רגילין להיחסר בכל פעם. אם מדובר על תפוחים שמרקיבין, הרי שהם כולם ירקבו תוך זמן קצר, ולא רק אחוז מסוים.

אכן, המפתח להבנת הסוגיא הוא הכרת המציאות שעליה מדברת המשנה. ראשית, לא מדובר במה שנקרא היום פירות, כגון תפוחים או תאנים. מדובר בפירות אחרים – היינו בחיטים. מה שהם נקראים פירות, הוא על פי דעת רבי יהודה בברכות (דף מ ע"א), שהפרי אותו אכלו אדם וחווה מעץ הדעת היה חיטה. מכאן שגם חיטים נקראים פירות. עובדה זו לא הוזכרה בפירוש בסוגיא (אלא רק במשנה הבאה, דף מ ע"א) ולכן עלולים לטעות בכך. כאן המקום להסביר למה אנשים בכלל הפקידו חיטים אצל אחרים, עד שהמשנה מביאה את זה כדוגמה לדבר מצוי ויום יומי. בזמן העתיק, רבים היו עובדי אדמה, וזרעו חיטה כדי שיהיה לחם לאכול. עם בוא הקציר, היו יוצאים לשדה וקוצרים, דשים, זורים וכולי, עד שהיו מכניסים את גרגירי התבואה לשקים. כעת היה על בעל החיטים לחשוב, היכן לאחסן את השקים. בל נשכח שמדובר בשקי תבואה המיועדים להשתמש בהם במהלך שנה שלמה, בכל פעם לוקחים כמות של חיטים לטחינה לצורך הכנת לחם. כמו כן היה המקום צריך להיות יבש ומוגן מגשם, שהרי אם התבואה נרטבה, הכל יירקב. לרוב האנשים, לא היה מחסן כזה גדול ויבש כדי לאחסן את התבואה לכל השנה. מסתבר שהיו אנשים שהיה להם עסק לאחסנת תבואה. היו להם מחסנים הולמים עבור שמירת התבואה ורוב האנשים היו רגילים להפקיד אצלם את התבואה לתקופה של חודשים רבים. הריקבון בפירות כלל לא נבע מאורך הזמן. רוב ככל התבואה הייתה נשמרת יפה גם לתקופה ארוכה, אך היה אחוז מסוים שהיה רגיל להתקלקל מתולעים, או להיאכל על ידי עכברים. רש"י (ד"ה בכדי חסרונן) מסביר שהמשנה מדברת על תבואה כזו שהגיעה בדיוק לנקודת החיסרון המקסימלי המקובל בכל שנה. חכמים אומרים שלא יגע בתבואה כיוון שעדיין לא חסרה יותר מהרגיל. רשב"ג אומר שימכור אותה בבית דין משום שעדיף להקדים תרופה למכה ולא לחכות שהיא תחסר יותר (אמנם עיין תוס': "והקשה ריב"ם וכי פליגי במשהו, דבפחות מכדי חסרונן לכ"ע לא ימכור? ועוד דא"כ מ"ט דרשב"ג? וי"ל דפליגי שנתחסר בחדש או בחדשים יותר משרגילות להתחסר עד אותו הזמן". ובזה נחלקו: חכמים אומרים לא יגע משום שעדיין לא הגיע לכדי חסרונן ורשב"ג אומר שימכור בב"ד משום שבקצב של החיסרון עד כה, ודאי שהפירות יחסרו יותר מכדי חסרונן בעתיד, ועדיף כבר למכור כעת).

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף כא עמוד א

אלו מציאות שלו ואלו חייב להכריז? אלו מציאות שלו: מצא פירות מפוזרים... הרי אלו שלו, דברי רבי מאיר.

הנה, יש להקשות על איזה פירות מדובר? אם מדובר על תפוזים שנפלו לו, איך יתכן שהוא לא הרגיש בדבר? יש משקל לפירות וברגע שהם נופלים מיד מרגישים בכך. מסברא נראה, שנפלו לו יותר משניים, שכן מדובר על פיזור שלהם באופן אקראי, מה שמראה שהם נפלו ולא שאדם הניחם שם. דבר זה, הפיזור, נראה יותר במספר רב של פירות ולא בשניים. אם כן, הכיצד לא הרגיש בנפילה? אלא ודאי צריך לומר שלא מדובר בתפוזים, אלא בחיטים. הגמרא בעצמה אומרת זאת בעמוד ב, שמדובר במכנשתא דבי דרי. כלומר בגורן, מקום אריות החיטים, ושם הם נשארו לאחר האריזה. מכאן, כמו מהסוגיא הקודמת, נוכל ללמוד שבימי קדם קראו לחיטים פירות. כלומר סתם פירות, הכוונה לחיטים.

3. סוגיית שהייה וחזרה

תלמוד בבלי מסכת שבת דף לו עמוד ב

כירה שהסיקוה בקש ובגבבא - נותנים עליה תבשיל. בגפת ובעצים - לא יתן עד שיגרוף, או עד שיתן את האפר. גמרא. איבעיא להו: האי לא יתן - לא יחזיר הוא, אבל לשהות - משהין אף על פי שאינו גרוף ואינו קטום, ומני - חנניה היא. דתניא, חנניה אומר: כל שהוא כמאכל בן דרוסאי - מותר לשהותו על גבי כירה, אף על פי שאינו גרוף ואינו קטום; או דילמא: לשהות תנו, ואי גרוף וקטום - אין, אי לא - לא, וכל שכן להחזיר.

הנה, בסוגייתנו נחלקו חכמים עם חנניא, האם מותר להשהות תבשיל, שאינו מבושל כל צרכו, מערב שבת, על הכיריים באש גלויה. לדעת חכמים, אסור לעשות כן. הסיבה היא משום החשש שמא יבוא לחתות בגחלים, כדי שהתבשיל יהיה מבושל כל צרכו, ויעבור על איסור דאורייתא של מבעיר בשבת. לדעת חנניא אין איסור להשאיר תבשיל כזה מערב שבת על הכיריים, ובלבד שיהא מבושל לפחות כמאכל בן דרוסאי (שליש או חצי בישול). לדעתו, אם התבשיל כבר מבושל כמאכל בן דרוסאי, אין לחשוש שמא יבוא לחתות בגחלים. זאת משום שהתבשיל מבושל חלקית וראוי לאכילה, גם אם על ידי הדחק. מכיוון שכך, אין חשש שיבוא לעבור על איסור תורה כדי לזרז את גמר בישולו.

בבואנו לעיין בראשונים, כדעת מי נפסק, אנו מוצאים שהרא"ש (מסכת שבת פרק ג סימן א) כתב: "ובשביל שרבו דעות בהאי פסקא וישראל אדוקין במצות עונג שבת ולא ישמעו להחמיר, הנח להם כמנהג שנהגו על פי הפוסקים כחנניא". מדבריו עולה שהיה ראוי לפסוק כדעת חכמים, אך מכיוון שלא ישמעו לנו, הנח להם להמשיך במנהגם כדעת חנניא. ויש לשאול, מדוע לא ישמעו לנו? האם הרא"ש ידע משהו שאנו לא יודעים? לכאורה, לא מובן מה הקושי לכסות את האש בכיסוי פח (בלעך בלעז) ועל ידי כך לצאת ידי כל השיטות? שהרי בכירה גרופה וקטומה, גם חכמים מודים שמותר להשהות. אם כן, למה לא ישמעו לנו?

זאת ועוד אחרת. השו"ע בסימן רנ"ג פסק כחכמים והרמ"א פסק כחנניא, שכך נהגו. אף שבעלמא, מנהג הספרדים לפסוק כדעת מרן, כאן בסוגייתנו, נהגו עדות המזרח כהרמ"א וכחנניא (עיין שו"ת יביע אומר חלק ו' אורח חיים סימן ל"ב). ונשאלת שוב השאלה, מדוע? מדוע, נהגו כולם כחנניא? מה הבעיה לנהוג כחכמים ולהקפיד על כיסוי האש בפח?

אם נבין מה המציאות שהייתה בזמן המשנה והגמרא, הכל יהיה ברור. צריך לזכור שבימי קדם לא בישלו על כיריים של גז או כיריים חשמליות. בישלו על כיריים שהובערו באמצעות גחלים. גם יש לזכור שאי אפשר להתחיל לבשל כבר מיום חמישי (כמקובל היום), כיוון שאין מקרר ולא ניתן לשמור על טריות האוכל. לכן, הבישול נעשה ביום ששי. בואו נלווה את המשפחה בהכנות לשבת. עליהם להביא עצים מהמחסן ולהכניס אותם לכיריים, להביא אש (אין גפרורים...) ולהדליק את העצים. לאחר ההדלקה, יש להניח לעצים לבעור עד שהלהבה תרד והם יהפכו להיות גחלים עם חום יעיל שאינם שורפים את האוכל ואינם מפייחים את הקדירות. כעת יש לשפות את הקדירה על הכיריים ולקוות שהאש תבער כמו שצריך. מידי פעם יש "לנפנף" מעל הגחלים כדי ללבות אותם, ואם צריך, אף להוסיף גחלים לכיריים. כל זה נעשה ביום ששי, מתוך לחץ להספיק לבשל את האוכל עד לכניסת השבת. להבדיל מכיריים של גז, עוצמת האש לא ניתנת בקלות להגבהה משום הקושי בטיפול בגחלים. לאור הנאמר לעיל, יש חשש ממשי, בעיקר בימי ששי הקצרים, שהאוכל לא יהיה מבושל עד לכניסת השבת. גם לאור העובדה שעיקר מאכלם היה בשר בקר הדורש בישול ארוך, שהיה יותר זול באותם ימים מאשר בשר עוף

(מרגע ששוחטים בהמה יש למכור באותו יום את כל בשרה. כשיש היצע שחייב להימכר, המחיר יורד). מרגע שנכנסת השבת, אין עוד אפשרות ללבות את הגחלים הלוחשות, ואם האוכל אינו מבושל דיו, יש חשש שהוא לא יספיק להתבשל עד הארוחה, שכן עצמת החום של הגחלים נמצאת כל הזמן בקו ירידה. כאן נכנס החשש הגדול שאדם יבוא לחתות בגחלים כדי לוודא שעוצמת החום לא תרד, וממילא האוכל יהיה מבושל לסעודה. החשש הזה אינו רק חשש בעלמא, אצל חלק מהאנשים בחלק מן הזמן. זהו חשש ממשי שקיים אצל רוב ככל האנשים וכמעט בכל יום ששי. זה מה שהדריך את חכמים להחמיר ולגזור את גזירתם שאין להשהות קדירה אם אינה מבושלת כל צרכה. גם חנניא מודה שיש חשש שמא יחתה בגחלים, אלא שלדעתו, די אם נגזור על מאכל שמבושל מעט. אבל מאכל שכבר מבושל חצי או שלישי בישולו וכבר ראוי לאכילה על ידי הדחק, אין חשש קרוב שמא יחתה. כאן מובנים גם דברי הרא"ש שישאל לא ישמעו לנו. אי אפשר לצפות מכל כך הרבה אנשים להגיע לשבת עם אוכל שאינו מבושל כל צרכו. ישראל אדוקין במצוות ענג שבת...

נמצא שעיקר הגזירה באה לענות על מציאות של חיתוי והבערה בגחלים אשר דרכם להיות עוממות והולכות, אם לא יחתו בהן. בזמנם, אם היו גורפים את כל הגחלים מחוץ לתנור, האוכל לא היה ממשיך להתבשל. וכן אם היו קוטמין את הגחלים בחול, גם אז התבשיל לא היה מתבשל. על כן נהגו העולם כחנניה, מתוך חוסר ברירה. אבל בימינו, כל מה שנדרש לעשות, זה לכסות את הלהבה של הגז בכיסוי פח, דבר שאינו פוגע כמעט בעצמת האש. ואכן במצב זה אין כל בעיה להחמיר גם כחכמים.

כאן המקום להעיר בקצרה על דין "שהיה" בימינו. לפי מה שאמרנו שהגחלים דרכם להיות עוממות והולכות, יש לשאול מה הדין בימינו? יש לנו כיריים של גז או חשמל שאין בהם כל חשש של היחלשות האש, אפילו לימים רבים. לפי זה, האם החשש שמא יחתה שייך בכלל בימינו?

אכן, מצאנו בדברי פוסקי זמננו שהחשש שמא יחתה, אינו דומה כל כך למה שהיה בימים עברו. עיין למשל בדברי הרב עובדיה יוסף (שו"ת יביע אומר ח"ו או"ח סימן לב) שכתב:

וסברא נוספת להקל שעד כאן לא גזרו חז"ל בכירה אלא משום שדרך הגחלים לדעוך קימעה קימעה, ואינן נשארות באותו מצב של חום בתמידות, ולכן חששו פן יראה שהן עוממות והולכות, וישכח ויחתה בגחלים להבעירן, אבל פלאטה חשמלית שנשארת תמיד באותו מצב תקין של חום במדה שוה אין מקום לגזרת חז"ל לחוש שמא יחתה, אף אם היה ניתן להגביה מדת החום שבה, וכן הזכיר סברא זו הרה"ג המובהק ר' יוסף גרשון הורביץ בגידולי ציון חלק ט (סי' יא), לענין פתיליה של נפט. ע"ש. והסכים עמו רב אחאי גאון בשו"ת ציץ אליעזר ח"ז (סי' טז אות ג ור"ס יז). ע"ש.

כאמור, גם בשו"ת ציץ אליעזר (ח"ז סי' טז אות ג) כתב כן:

אבל בנידוננו במיחם חשמלי מדת החום הוא תמיד על אותה המדה שהעמידה מע"ש וממילא אין לחוש שיבוא להגביה יותר ובפרט שיבוא לעשות מעשה גדול כזה להוציא התקע ממקומו זה ולהכניסו לשקע החזק יותר. ועיין בספר גדולי ציון ח"ט סי' י"א מה שכותב בדומה לזה לומר לגבי פתיליה דיש סברא לחלק אותה מדינא דפחמים, דבשם איכא למיחוש שיתכבו הפחמים ויבא לחתות אבל על מאשינקא /פתיליה/ כיון שמבשל על המדה שעשה מע"ש שוב אין צריך להגביה ע"ש ואכמ"ל.

הן אמת, ששני הרבנים הנ"ל הורו שיש להמשיך במנהג שנהגו לכסות האש בכיסוי של פח מחשש שמא יחתה, וכך אכן מנהג העולם, אף שמעיקר הדין, בזמננו, יתכן שהיה מקום להקל בכך.

4. סוגיית מציאה באשפה

בבא מציעא דף כ"ה עמוד ב

מצא כלי באשפה מכוסה לא יגע בו מגולה נוטל ומכריז.

ורמינהו מצא כלי טמון באשפה נוטל ומכריז שכן דרך אשפה לפנות. אמר רב זביד לא קשיא הא בכובי וכסי (טמונים מדעת הוא, ולא יגע בהן - רש"י) הא בסכיני והמניק (שהן כלים קטנים - אבדה הן, שהשליכם שם עם האשפה שהוציאם מן הבית - רש"י). בכובי וכסי לא יגע, בסכיני והמניק נוטל ומכריז. רב פפא אמר הא והא בכובי וכסי ולא קשיא כאן באשפה העשויה לפנות כאן באשפה שאינה עשויה לפנות. אשפה העשויה לפנות אבידה מדעת היא? אלא באשפה שאינה עשויה לפנות ונמלך עליה לפנותה. בשלמא לרב פפא היינו דקתני שכן דרך אשפה לפנות, אלא לרב זביד מאי שכן דרך אשפה לפנות? שכן דרך אשפה לפנות לה כלים קטנים:

השאלה שעולה היא, על איזה אשפה מדובר? מה היא אותה אשפה שאינה עשויה ליפנות? הרי כל אשפה מפנים למזבלה העירונית. ובכלל מי מחביא דברים באשפה?

כדי לענות על שאלות אלו, נפליג לאחור, לימי קדם. נבדוק מה הייתה בכלל האשפה? מה בדיוק אנשים זרקו לאשפה? שאריות אוכל – נתנו לבעלי החיים. נייר – לא היה נפוץ כלל. עץ – שמרו להסקה. פלסטיק – לא היה. מה, אם כן, היו זורקים לאשפה? תשובה: האשפה העיקרית הייתה – גללי אדם. זו האשפה שהיו מוציאים מן הבית ומשליכים למקום קרוב, בפינת החצר או במקום ציבורי ידוע בקרבת מקום. גללים אלו היו נשארים שם עד תחילת החורף. אז היו מפנים אותם לשדות בתור זבל אורגאני. כעת מובן מה היא אשפה העשויה ליפנות. אשפה שהתייבשה והגיע הזמן כעת לפנות אותה לשדות. לעומת זאת, אשפה שאינה עשויה ליפנות, היא אשפה שעדיין לא התייבשה וטרם הגיע זמנה להיות מפוזרת בשדות. כמו כן מובן מדוע אנשים היו מחביאים דברים באשפה. מכיון שהיה ריחה רע, איש לא להתקרב לשם ולכן זה היה מקום נוח להחביא בו דברים...

5. איסור כיבוס בחול המועד

תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף יג עמוד ב

משנה: ואלו מכבסין במועד: הבא ממדינת הים ומבית השביה, והיצא מבית האסורין. גמרא: ושאר כל אדם מאי טעמא אסורין (בכיבוס)? - כדתנן: אנשי משמר ואנשי מעמד אסורין לספר ולכבס, ובחמישי מותרין, מפני כבוד השבת. ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי אלעזר: מאי טעמא - כדי שלא יכנסו למשמרתן כשהן מנוולין. הכא נמי: כדי שלא יכנסו לרגל כשהן מנוולין.

הריטב"א, מסביר את שאלת הגמרא, מדוע שאר כל אדם אסורים בכיבוס: פ"א דאע"ג דגילוח מלאכה גמורה היא, מכל מקום כיון שהיא תיקון הגוף ויפוי הגוף כצורך אוכל נפש דמי, וכדתנן (ח' ב') עושה אשה תכשיטיה במועד ואין לך צורך המועד גדול מזה. ומהדרין דטעמא משום גזירה דרבנן הוא... כדי שלא יכנסו ישראל לרגל כשהן מנוולים.

כך גם מסבירים התוס' כאן ועוד ראשונים. כלומר, איסור הכביסה (והגילוח) במועד אינו אסור מצד היותו מלאכה האסורה במועד. האיסור נובע מהחשש שמא אנשים ידחו את הכנותיהם לחג, כגון כביסה, לתוך החג, לימי חול המועד, ויכנסו לחג כשהם או בגדיהם מנוולים, מלוכלכים. הנה, יש לשאול, מדוע חששו לכך חכמים? הרי בכל בית מכבסים כמעט מדי יום במכונת הכביסה ואיזה סיבה תהיה להם להימנע מהכביסה לפני החג כדי לדחות את הכביסה לתוך המועד? אדרבה, יעדיפו כולם לגמור את הכביסה לפני המועד כדי שימי המועד יהיו פנויים להתענג על החג בחוג המשפחה. אכן כל זה בימינו. אבל בימים קדמונים, לפני המצאת מכונת הכביסה, היו מכבסים הכל ביד. תהליך הכיבוס היה ארוך וקשה. חימום המים בדוד מיוחד, הכנסת הבגדים והוצאתם מהמים, שפשוף חזק ושטיפה נוספת. לאחר מכן, תליית הכבסים על חבל ליבוש. התהליך היה לוקח שעות ארוכות ולעתים יום שלם. זאת ועוד. משום הקושי הגדול וההיערכות המיוחדת, לא יכלו לעשות כביסה בכל יום. היו מכבסים פעם בשבוע – יום כביסה, ולעתים פעם בשבועיים.

כך כותב מספר הסיפורים הנודע, מר יהודה עצבה, בדרך הומוריסטית קמעה, על זכרונותיו מיום הכביסה השבועי: שנות החמישים והשישים בארץ היה סדר: ביום ראשון אוכלים את השאריות של האוכל משבת, ביום שני מתארגנים ליום שלישי, ביום שלישי קונים דג לשבת, יום רביעי הוא יום הכביסה, כי ביום רביעי נבראו המאורות ומובטח שתהיה בו שמש לייבוש הכבסים...

מי שלא ראה יום כביסה של אם עבריה בארצנו, לא יודע עד כמה הייתה קשה ומפרכת העבודה הזו, בימים ההם של טרם היות מכונת הכביסה. רק מי שראה את האימא שלו, שולה מתוך דוד רותח בעזרת ה'מערוך', סדינים לוהטים מתוך הדוד הרותח, יכול להבין אפס קצהו של אותו יום עבודה מפרך. להלן מעט על 'סדר העבודה' של יום הכביסה בשנות החמישים בארצנו הקטנטונת... גומרים לכבס. השעה כבר די מאוחרת. גם מכונת הכביסה האנושית עייפה ובני הבית צריכים לאכול. שמים על הפרימוס סיר עם מרק עדשים, המרק המקובל ביום כביסה... (אתר סיפורי ירושלים www.mesaper.co.il).

כך זה היה לפני שבעים שנה. יש לשער שבתקופת המשנה זה היה אפילו קשה יותר. נמצא שלא היו מכבסים כל יום, אלא היה יום מיוחד בשבוע שבו כיבסו. ביום זה כל הבית היה מושבת, ואפילו לבשל אוכל לבני הבית היה קשה מאוד. קל וחומר לבשל לחג. לכן אם יום הכביסה השבועי חל יום או יומיים לפני החג, ברור שהיה עדיף לדחות את יום הכביסה לחג עצמו, לימי חול המועד. שכן אז יש פחות לחץ, ולא יצטרכו להשבית את הבית, את הבישולים וכל ההכנות לחג, לפני החג. קל וחומר במקרה שיום הכביסה חל בחול המועד שיש חשש שישאירו אותו על זמנו ויכבסו בחג. זו הסיבה שגזרו חכמים, לאסור את הכביסה בחג משום החשש שמא, בשל כך, יכנס לחג עם בגדים מלוכלכים.

כאן עלול השואל לשאול: אם כך, מדוע עלינו להקפיד על גזירה זו גם היום? הרי בטל טעמה של הגזירה וממילא בטלה התקנה) כתב בשש"כ למורי ורבי הגרי"י נובירט זצ"ל, פרק מב הערה יג, שבדבר שכתוב טעמו במקום שכתוב איסורו, לא אומרים בזה שצריך גדול בחכמה ובמנין לבטל התקנה, אלא כיון שבטל הטעם בטלה התקנה. והביא מקור לדבריו: רדב"ז ממרים ב ב, מגן אברהם תרצ. (אכן, אם הסנהדרין, היו באים היום לתקן את איסור הכביסה במועד, יתכן שהיו נמנעים מכך, שכן החשש הצטמצם. אך כיון שהם גזרו לא נוכל לבטל, אלא אם כן נתבטל הטעם לגמרי, ובנד"ד לא בטל הטעם לגמרי. שכן עדיין יתכנו מצבים של לחץ בהכנות לחג, ודחיית הכביסה מערב החג לתוך ימי חול המועד. ואף שאין החשש בימינו מצוי כפי שהיה בימיהם, מכל מקום אי אפשר לומר שבטל הטעם לגמרי. על כן האיסור והגזירה על מקומם עומדים.